

UNEC

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

**“KOLORİSTİKA” fənni üzrə
İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(Syllabus)**

Tələb olunan dərslik və dərs vəsaitləri

1. Агостон Ж.А. Теория цвета и ее применение в искусстве и дизайне /Пер. с англ. – М.: Мир, 1982.
2. Агранович-Пономарева Е.С. Архитектурная колористика: практикум. – Минск: Технопринт, 2002.
3. Алексеев С.С. Цветоведение. – М.: Искусство, 1952.
4. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Прогресс, 1974.
5. Браэм Г. Психология цвета. – М.: АСТ: Астрель, 2009.
6. Волков Н.Н. Цвет в живописи. – М.: Искусство, 1984.
7. Н.П.Милова, Т.А.Зайцева, Т.А.Кравцова «Основы цветоведения». Изд-во ВГУЭС, 2016. – 150 с.
8. Омеляненко Е. В. Цветоведение и колористика: учеб. пособие / Е. В. Омеляненко. – Ростов н/Д: Изд-во ЮФУ, 2010. – 184 с.
9. Найденская Н. Мода, цвет, стиль. М.: 2011, 320 с.

Əlavə ədəbiyyat:

1. Медведев В.Ю. Цветоведение колористика: учеб. пособие (курс лекций). — СПб.: ИПЦ СПГУТД, 2005
2. Цветоведение. Комплекс практических работ. Учебно-методическое пособие / Сост.: В.А. Поплёвина; АНПОО «Тамбовский колледж социокультурных технологий» - Тамбов: Изд-во ООО Орион, 2017. – 144 с.
3. Казарина, Т.Ю. Цветоведение и колористика: практикум / Т.Ю. Казарина; Кемерово: Кемеровский государственный институт культуры, 2017
4. Карташова, Л.С. Цветопластический образ художественного стиля: методические указания / Л.С. Карташова. - Екатеринбург: Архитектон, 2017
5. Ломов, С.П. Цветоведение: учебное пособие для вузов / С.П. Ломов, С.А. Аманжолов. - Москва: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2015. - 152 с.
6. Лютов, В. П. Цветоведение и основы колориметрии: учебник и практикум для СПО / В. П. Лютов, П. А. Четверкин, Г. Ю. Головастикова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2019. — 222 с.

Fənnin təsviri

Bu fənn, seçmə fənnlər siyahısına daxil olmaqla, bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələrə peşə qəbilli xüsusi predmet kimi vacibdir və dizayn sahəsində keyfiyyətli və ixtisaslı

mütəxəssislərin hazırlanmasına kömək edir. Kursun predmeti rəngin insana emosional və psixofizioloji təsiri barədə biliklərin çatdırılmasıdır. Fənnin öyrənilməsi zamanı gələcək mütəxəssislərə rəng barədə bütün məlumatların verilməsi məsələsi qoyulmuşdur. Bununla əlaqədar, tədris proqramında həm mühazirələr, həm seminar dərslərində rənglə müxtəlif kompozisiya növlərinin hazırlanması prosesinə olduqca ətraflı yer verilir.

Fənnin məqsədi və vəzifələri

Fənnin əsas məqsədi tələbəri rənglərin psixofizioloji və işığın fiziki təbiəti, rənglərin əsas xarakteristikası, o cümlədən incəsənətdə kolorit anlayışının xüsusiyyətləri ilə tanış etməkdir. Kursu bitirdikdən sonra tələbələr fənnin əsas anlayışlarını - "ışığı", "rəng", "çalar", "dolğunluq", "açıqlıq", "təzad" anlayışlarının mənasını, rənglərin təsnifatını, rənglərin qarışdırma qaydalarını bilməlidirlər. Kursu bitirdikdən sonra tələbələr rənglərin fizioloji və emosional təsirini nəzərə alaraq harmonik kompozisiyalar yaratmaq bacarığına nail olmalıdırlar. Fənnin tədrisi qarşısında duran vəzifələr aşağıdakılardır:

- rəng haqqında əsas məlumatlar əldə etmək;
- rəngin bütün sirləri və ifadə vasitələri ilə tanış olmaq;
- bədii layihələndirmədə rəngin əhəmiyyətini anlamaq.

Fənnin tədris metodologiyası

Qarşıya qoyulmuş məqsəd və nailiyyətləri əldə etmək üçün aşağıdakı tədris metodologiyasından istifadə olunur:

- *Şifahi (mühazirə, təqdimat, müzakirə);*
- *Əyani (video fayllar, reproduksiya, kitablar);*
- *Təcrübi;*
- *Emosional (müxtəlif assosiasiyaların, bədii obrazların təhlili).*

Bu fənnin tədrisi prosesində interaktiv müzakirələrin aparılması, rəsm nümunələrinin öyrənilməsi və təhlili, təqdimat yaxud sərbəst işlərin hazırlanması, ev tapşırıqlarının (sketç-nabroskaların) yerinə yetirilməsi kimi geniş çeşiddə tədris və təlim üsullarından istifadə edilir. Bundan əlavə verilən biliklərin tətbiqi bacarıqlarının formalaşdırılması üçün tələbələr mövzuya uyğun seçilmiş tapşırıqları həll edəcəklər.

Hər bir yeni mövzunun tədrisi öncəsi tələbələr müəyyən olunmuş mətnləri və onlara təqdim edilmiş (tapşırılmış) digər qiraət materialları ilə tanış olmalıdırlar.

Öyrənmənin nəticələri:

Kursun tədrisi başa çatandan və bütün mövzular mənimsənildikdən sonra tələbələr:

Bilməlidirlər:

- müxtəlif rəng nəzəriyyələri;
- rəng qavrayışının və təsirinin fizioloji və psixoloji əsaslarını;
- rənglərin keyfiyyətləri və sistemləşdirilməsini;

- rəng mühiti və cismlərin tonal münasibətlərini;
- fon və əşya rənglərinin bir birinə təsirini.

Bacarmalıdır:

- layihələndirmə prosesində bütün koloristik vasitələr arsenalını tətbiq etmək;
- soyuq və isti rənglərə bölünməsi ilə etüdləri yaratmaq;
- müəyyən mövzulara dair rəng kompozisiyaları yaramaq;
- rəng semantikasını tətbiq etmək;
- rəngin fenomenal xarakteristikalarını tam şəkildə tətbiq etmək.

Prerekvizitlər

Yoxdur.

Fənnin mühazirə mövzuları

Fənnin tədrisi prosesində tələbələrə aşağıdakı mövzularda mühazirələr təqdim ediləcək:

1. Müxtəlif rəng nəzəriyyələri
2. Rəng simvolikası
3. Rəng xarakteristikaları
4. Xromatik və axromatik kompozisiyalarda rənglərin harmoniyası
5. Rəng təzad növləri və optik illüziyalar
6. Rəngin psixofizioloji xarakteristikası
7. Rəng kompozisiyalarının xüsusiyyətləri
8. Kolorit anlayışı
9. XIX əsrin sonu -XX əsrin əvvəlində rəngkarlığın koloristik sistemində baş vermiş yeniliklər (İmpressionizm, Neoimpressionizm və Ekspressionizm cərəyanlarının nümunəsində)
10. İnteryer və eksteryerdə rənglərin xüsusiyyətləri
11. Reklamda rəng harmoniyası prinsipləri
12. Kostyumda rəng xüsusiyyətləri
13. Boyaların yaranma tarixi və modada əks olunması (qırmızı və narıncı boyalar nümunəsində)
14. Boyaların yaranma tarixi və modada əks olunması (sarı və yaşıl boyalar nümunəsində)
15. Boyaların yaranma tarixi və modada əks olunması (göy, bənövşəyi, qara, boz və ağ boyalar nümunəsində)

Fənnin məşğələ mövzuları

1. Rəngli mozaikaların təsviri
2. Natürmort nümunəsində rəng qarışığı növlərinin öyrənilməsi
3. Sərbəst seçilmiş rəngkarlıq əsəri nümunəsində rəng harmoniyalarının yaradılması
4. Dekorativ kompozisiyanın yaradılması
5. Polixrom əsərlərin yaradılması
6. Soyuq rəng palitrasında kompozisiyanın yaradılması
7. Qrizayl texnikasında kompozisiyaların təsviri
8. Dolğun və solğun rənglərlə kompozisiyaların təsviri

9. İşıqlandırma şəraitinin dəyişməsi ilə kompozisiyada kolorit dəyişməsinin çatdırılması
10. Müxtəlif işıqlandırma şəraitində interyerdə kolorit dəyişməsinin çatdırılması
11. Təqdim olunmuş rəng əlaqələrində məşhur əsərlərin kopyalarının təsviri
12. Müxtəlif rəng əlaqələrində kostyumların təsviri
13. Rəng qarışımının additiv-optik üsuluna kollajın yaradılması
14. Qohum-təzadlı rənglərdən ibarət kompozisiyanın təsviri
15. Həndəsi fiqurlar vasitəsilə harmonik rəng əlaqələrinin təsviri

Fənnin məşğələ mətnləri

Fənnin bütün mövzuları üzrə müzakirə sualları və tapşırıqlar, habelə müxtəlif növ məşğələ materialları elektron formatda elektron kabinetdə yerləşdirilir.

XII. Mövzuların məzmunu və tədris-tematik bölgüsü

Həftə	Mövzuların adı	Mövzunun əsas məzmunu	Ədəbiyyat
1	Müxtəlif rəng nəzəriyyələri	Rəng barədə müxtəlif alimlərin düşüncələri, müxtəlif dövrə aid rəssamların rəngə münasibəti. XIX- XX əsrlərdə Avropa rəngkarlığında baş vermiş yeniliklər, köhnə rəngkarlıq texnikasından insanın görmə qabiliyyətinə əsaslanan yeni rəngkarlıq texnikasına keçid və nümunələr. Müasir dövrdə rəng nəzəriyyəsində baş verən yeniliklər.	7 (fəsil 1); 8 (fəsil 1)
2	Rəng simvolikası	Rəng simvolikasının sirrləri, tarixi inkişafı, müxtəlif dövrlərdə rəngə münasibət. Qərb və Şərq incəsənətində rəngə münasibətinin fərqli və oxşar cəhətləri.	7 (fəsil 1); 8 (fəsil 1)
3	Rəng xarakteristikaları	Koloristikanın mahiyyəti və spesifikasiyası. Həyatda bizi müşahidə edən rənglərin özəl xüsusiyyətləri, müxtəlif rəng nəzəriyyələri, rəng dairələri, rənglərin xarakteristikası və təsnifatı. Rəngin özəl xüsusiyyətləri və keyfiyyətləri, rənglərin müxtəlif qarışıq sistemləri və rəng harmoniyası anlayışları.	1 (fəsil 1); 8 (fəsil 1)

4	Xromatik və axromatik kompozisiyalarda rənglərin harmoniyası	Rəng harmoniyasının növləri, yaradılma üsulları, təzadlı və nüanslı harmoniya üsulları. İşıqlandırmanın rənglərin qavranılmasında rolu, rəng dairələri, rəng prioritetləri və axromatik rənglərin xüsusiyyətləri.	7 (fəsil 2); 8 (fəsil 2)
5	Rəng təzad növləri və optik illüziyalar	Təzad anlayışı, təzad növləri. Rəng təsiri, rəng və formanın əlaqəsi, rəngin ifadəliyi, rəng assosiasiyaları və meyilləri və rəngin assosiativ keyfiyyətlərinin işarə rəng sistemində tərbiqi. Müasir dövrdə dizaynerlər tərəfindən geniş tətbiq olunan İ.İtten dairəsi və İtten dairəsində əsas kombinasiyalar.	7 (fəsil 2); 8 (fəsil 2)
6	Rəngin psixofizioloji xarakteristikası	Rəng kompozisiyasında bütövlüyü şərtləndirən amillər, rənglər vasitəsilə kompozisiyada müxtəlif assosiasiyaların yaradılması, müxtəlif rəng assosiasiyaları. Rəngin mənə funksiyasının simvolikada əks olunma xüsusiyyətləri, rəngin insanın həyat fəaliyyətində yeri, insan psixikasına rəngin təsiri, rəng fakturası, rəng çəkisi, rəng meyilləri və rəngin insana təsiri xüsusiyyətləri.	7 (fəsil 2); 8 (fəsil 2)
7	Rəng kompozisiyalarının xüsusiyyətləri	Rəng kompozisiyasının əsas funksiyaları, rəng kompozisiyasının yaradılmasında əsas faktorlar. Rəng qamması anlayışı, kolorit növləri və təsviri sənətdə işığın və işıq-kölgənin rolu.	7(fəsil 2); 8 (fəsil 2)
8	Kolorit anlayışı	Rəngkarlıq əsərlərində koloritin əsas funksiyaları və növləri. Valör anlayışı, kolorizmin əsas əlamətləri, tonal münasibətlər, kolorizm və dekorativizm anlayışları və müxtəlif rəssamların əsərləri nümunəsində üç kolorit növləri, koloritin	3 (fəsil 2); 6 (fəsil 4)

		əsərlərdə yaratdığı xüsusi abu-havanın yaradılmasının özəl xüsusiyyətləri.	
9	XIX əsrin sonu -XX əsrin əvvəlində rəngkarlığın koloristik sistemində baş vermiş yeniliklər (İmpressioniz, Neoimpressionizm və Ekspressionizm cərəyanlarının nümunəsində)	Köhnə rəssamların kolorit sisteminin yaradılmasında üç və yeddi pilləli sxemin xüsusiyyətləri, plener anlayışı. Neoimpressionizm və ekspressionizmin kolorit sistemində baş vermiş dəyişikliklər.	3 (fəsil 2); 6 (fəsil 4)
10	İnteryer və eksteryerdə rənglərin xüsusiyyətləri	İnteryerlərdə rəng mühitinin formalaşmasına təsir edən faktorlar, rəng iqliminin modelləşdirmə prinsipləri. İnteryerlərdə müxtəlif koloristik obrazların yaradılma xüsusiyyətləri və rəng əlaqələrinin əsas qaydaları. Memarlıq eksteryerində kolorit xüsusiyyətləri.	1 (fəsil 3) 2 (fəsil 2)
11	Reklamda rəng harmoniyası prinsipləri	Reklamda rənglərin əsas funksiyaları, rəng sinesteziyaları və rəng assosiasiyalarının mahiyyəti. Rəng tətbiqində qəndər aspekti və reklamda rəng somvolikasının tətbiqi qaydaları və nümunələri.	1 (fəsil 3); 4 (fəsil 2)
12	Kostyumda rəng xüsusiyyətləri	Rəngin funksiyaları, insanların dörd rəng tipajları, geyimlərdə rəngin seçim xüsusiyyətləri. Daltonizm anlayışı, geyimlərin təyinatına görə rəngin seçimi və işgüzar geyimlərin rəng psixolojiyası.	3 (fəsil 3) 9 (fəsil 1)
13	Boyaların yaranma tarixi və modada əks olunması (qırmızı və narıncı boyalar nümunəsində)	Boyaların kəşf olunması. Moda tarixində qırmızı, narıncı və çəhrayı rənglərin rolu və müxtəlif modelyerlərin yaradıcılığında bu rənglərin tətbiq olunma nümunələri.	9 (fəsil 2)
14	Boyaların yaranma tarixi və modada əks	Sarı və yaşıl boyaların kəşf olunması. Moda tarixində sarı və yaşıl rənglərin rolu və	9 (fəsil 3)

	olunması (sarı və yaşıl boyalar nümunəsində)	müxtəlif modelyrlərin yaradıcılığında bu rənglərin tətbiq olunma nümuniləri.	
15	Boyalarda yaranma tarixi və modada əks olunması (göy, bənövşəyi, qara, boz və ağ boyalar nümunəsində)	Göy, mavi, bənövşəyi, qara, ağ və boz boyaların kəşf olunması. Moda tarixində göy, mavi, bənövşəyi, qara, ağ və boz rənglərin rolu və müxtəlif modelyrlərin yaradıcılığında bu rənglərin tətbiq olunma nümuniləri.	9 (fəsil 4,5)
Yekun imtahan			

Cari qiymətləndirilmə

Dizayn ixtisasında qabiliyyət tələb edən fənlər üzrə cari qiymətləndirmədə - 50 balın 20 balı tələbələrin aktivlik balı (seminar məşğələləri zamanı tapşırıqların icrası əsasında müəyyən edilir) hesabına formalaşdırılır. Qalan 30 bal isə semestr ərzində (hər ay ərzində 2 iş olmaqla) üzrə Əlavədə qeyd olunan qaydada yerinə yetirilən və hər biri 5 balla qiymətləndirilən 6 fərdi işin qiymətləndirilməsi əsasında təmin edilir. Bu halda əlavə bal almaq istəyən tələbələr tərəfindən 7-ci fərdi işin təqdim edilməsinə icazə verilmir.

Qabiliyyət tələb edən fənlər (dizayn ixtisasında) üzrə fərdi iş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi

Tələbələrə sillabus üzrə mövzulara uyğun olaraq 6 fərdi iş tapşırığı verilir. Verilən tapşırıqların işləmə qaydaları aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

1. Kompanovka - əşyaların və yaxud kompozisiyanın vərəqdə düzgün yerləşdirilməklə çəkilməsi.

2. Proporsiyaların düzgün təyin edilməsi.

3. Köməkçi xətlərdən istifadə edərək formanın qurulması.

4. Perspektiva qanunlarına uyğun tapşırığın konstruktiv həlli.

5. Kompozisiya qanunlarına riayət edərək tapşırığın tam olaraq konstruktiv həlli.

6. Rəng palitrasının müəyyənlişdirilməsi.

7. Predmetlərin formasının, həcmnin və yaxud hər hansı bir kompozisiyanın rənglə işlənməsi:

7.1. Natürmortun rəng həlli:

7.1.1. Əsas rəng tonlarının verilməsi;

7.1.2. Şəxsi və düşən kölgələrin verilməsi;

7.1.3. Predmetlərin formasının işıq-kölgə və rənglə modelləşdirilməsi;

7.1.4. Predmetlərin rənglə fakturasının verilməsi;

7.1.5. Fəzanın rənglə işlənməsi;

7.1.6. Natürmortun ümumiləşdirilməsi;

7.2. Kompozisiyanın (ornamental, tematik, qrafik, dekorativ və s.) rəng həlli:

7.2.1. Əsas rəng tonlarının verilməsi;

7.2.2. Ornamental kompozisiyaların tapşırıqdan asılı olaraq simmetriyaqanunlarına riayət edərək xromatik və yaxud axromatik çalarlarla işlənməsi;

7.2.3. Dekorativ tapşırıqların xromatik çalarlarla işlənməsi və kontur xətlərin vurğulayaraq verilməsi;

7.2.4. Qrafik işlərin xromatik və yaxud axromatik çalarlarla qrafik üslubda işlənməsi və kontur xətlərin vurğulayaraq verilməsi;

7.2.5. Tematik tapşırıqların qrizayl (monoxrom) və yaxud xromatik çalarlarla işlənməsi;

7.2.6. Tapşırığın ümumiləşdirilməsi.

Tapşırıqların yerinə yetirilməsində istifadə olunan material və texnikalar:

1. A3, A2 formatında kağız və yaxud kətan.

2. Sadə qələm, rəngli qələm, rəngli gel qələm, flomaster, rəngli marker, pastel, kömür, sangina, sulu (akvarel, akril, quaş və s.) boya, yağlı boya.

Qarışıq texnikadan istifadə etməyə icazə verilir.

Fənn üzrə kurs işi

Fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmayıb.

Dərsə davamiyyət

Bakalavriat səviyyələri üzrə təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına) buraxılırlar. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir.

Aralıq qiymətləndirilmə

Fənnin tədrisinin sonunda bir dəfə yekun imtahan təşkil olunur. Tələbənin imtahandakı cavabı 0-50 bal aralığında (maksimum 50 bal) qiymətləndirilə bilər. Fənnin tədrisi prosesində tələbənin əldə etdiyi bilik və bacarıqları Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal qabiliyyət imtahanı kimi 180 dəqiqə ərzində keçirilən sessiya imtahanının zamanı çəkilən 1 rəsmi qiymətləndirilməsi hesabına təmin edilir. İmtahan nəticələri sistemə aidiyyəti kafedra tərəfindən daxil edilir. Tələbə iştirak etmədikdə "0" (sıfır) bal qeyd olunur. Yekun imtahanda tələbə minimum 17 bal toplamazsa, onda imtahana qədər yığılan ballar toplanmır, tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır. İmtahanın nəticələrinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı tələbənin hər-hansı şikayəti olarsa, tələbə Universitetdə müəyyən olunmuş ümumi qaydalar əsasında Apellyasiya komissiyasına müraciət edə bilər.

Fənn üzrə yekun qiymətləndirmə

Fənn üzrə tələbələrin yekun biliyi 100 ballıq sistem üzrə qiymətləndirilir. Balların maksimum miqdarı -100 baldır.

Yekun imtahandan sonra tələbənin fənn üzrə topladığı bütün ballar toplanır və yekun qiymət (bal) hesablanır.

İstiqamət	Ballar	Faiz
Aralıq qiymətləndirmə (final)	50	50 %
Seminar (məşğələ) dərslərin nəticələrinə görə aktivlik	20	20 %
Tələbələrin fərdi işin qiymətləndirilməsinə görə	30	30%
Cəmi:	100	100 %

Fənn üzrə semestr ərzində (imtahana qədər və imtahanda) tələbənin topladığı balın yekun miqdarına görə onun yekun biliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

51 baldan aşağı olduqda	- “qeyri-kafi”	– F
51-60 bal	- “qənaətbəxş”	– E
61-70 bal	- “kafi”	– D
71-80 bal	- “yaxşı”	– C
81-90 bal	- “çox yaxşı”	– B
91-100 bal	- “əla”	– A

Tələbənin topladığı yekun bal 51 baldan aşağı olduqda (yəni onun biliyi “qeyri-kafi” qiymətləndirildikdə) tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır.